

УДК: 349.3 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-73-4-44-52>

Князькова Любов Михайлівна,

кандидат юридичних наук, доцент

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6681-980X>

Іванов Іван Володимирович,

кандидат юридичних наук, доцент

(ГУНП в Донецькій області, м. Маріуполь)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6406-8002>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Статтю присвячено дослідженню проблем пенсійного забезпечення поліцейських як складової їхнього соціального захисту. Охарактеризовано значення працівників поліції для трудового права й цінність для суспільства, громадян якого вони захищають. Здійснено аналіз нормативних актів, що регулюють пенсійне забезпечення працівників органів внутрішніх справ. Визначено поняття пенсії за вислугу років поліцейським та значну увагу приділено цьому аспекту. Проаналізовано порядок установавання розміру пенсії залежно від тривалості вислуги років. Запропоновано прийняття нового закону щодо пенсійного забезпечення працівників поліції. Сформульовано висновки щодо доповнення Закону України «Про Національну поліцію» нормою, яка передбачає, що обмеження гарантій соціального та правового захисту працівників органів внутрішніх справ не допустиме під час прийняття законів і підзаконних актів, а також у разі прийняття рішень правозастосовними органами держави.

Ключові слова: поліцейські; пенсійне забезпечення; вислуга років; грошове забезпечення.

Постановка проблеми. Сучасний стан суспільного життя України характеризується кардинальним реформуванням багатьох його сфер, у тому числі й законодавства, що забезпечує правове регулювання функціонування правоохоронних органів. Створюються нові правоохоронні органи, відбувається істотна зміна компетенції вже існуючих, здійснюється перепідготовка та оновлення кадрового потенціалу наявних органів з метою приведення їхньої роботи до стандартів провідних демократичних держав. Діяльність органів внутрішніх справ привертає увагу суспільства та держави в будь-якій країні, що зумовлено важливістю тих функцій і завдань, які вони виконують. Саме тому виникає необхідність комплексного дослідження проблемних питань та шляхів удосконалення правового регулювання пенсійного забезпечення працівників поліції. Адже кожен поліцейський – людина, на яку покладено найвищий обов'язок, а саме захист прав та інтересів громадян. Досить часто під час виконання своїх службових обов'язків поліцейські ризикують власним здоров'ям і життям. Тому важливим є створення надійної системи правового регулювання пенсійного забезпечення працівників поліції, яка гарантує компенсацію втраченого грошового забезпечення з метою підтримки їхнього життєвого рівня після звільнення зі служби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню тих чи інших аспектів соціального захисту працівників правоохоронних органів приділяли увагу в наукових працях такі вчені: Л. Л. Денісова [1], М. І. Іншин [2], М. М. Клемпарський [3], К. Ю. Мельник [4]. Так, Л. Л. Денісовою проаналізовано правові основи соціального забезпечення працівників поліції, розглянуто принципи, функції та гарантії їхнього соціального забезпечення. М. І. Іншином з'ясовано поняття соціального забезпечення працівника поліції та його особливості. М. М. Клемпарським визначено місце й роль пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ у системі їхнього соціально-правового захисту. Окремі питання соціального забезпечення осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ були розглянуті К. Ю. Мельником. Проте на сьогодні у вітчизняній юридичній літературі недостатньо досліджені проблеми правового регулювання пенсійного забезпечення поліцейських. Беручи до уваги кардинальні трансформаційні процеси в системі правоохоронних органів України, необхідність реформування вітчизняного законодавства про соціальний захист, акцентуємо увагу на тому, що виникає потреба в перегляді теоретичних поглядів та виробленні нових підходів до розуміння пенсійного забезпечення працівників правоохоронних органів, а саме поліцейських.

Мета цієї статті полягає в тому, щоб на підставі дослідження положень доктрини права соціального забезпечення, критичного аналізу норм законодавства України про пенсійне забезпечення працівників органів внутрішніх справ і правозастосовної практики, охарактеризувати особливості правового регулювання пенсійного забезпечення поліцейських та розробити теоретичні і практичні пропозиції та рекомендації щодо вирішення проблем у цій царині.

Дослідження проводилося на підставі аналізу нормативних актів, які регулюють пенсійне забезпечення працівників органів внутрішніх справ, наукової літератури та практики застосування законодавства. Наукове дослідження побудовано на підставі застосування загального системно-структурного методу, основні елементи якого забезпечили розв'язання поставлених завдань. В основі системи методології наукового аналізу пенсійного забезпечення поліцейських покладено такі методи:

- 1) діалектичний метод – дає змогу досліджувати внутрішню сутність речей у процесі їх розвитку, а також внутрішніх та зовнішніх суперечностей. За допомогою даного методу вивчено особливості пенсійного забезпечення поліцейських та сучасний стан проблеми;
- 2) системний метод – дозволив здійснити дослідження відповідного конкретно окресленого предмета, зокрема дав змогу вивчити порядок пенсійного забезпечення поліцейських;
- 3) логічні методи і прийоми – дедукція, індукція, аналогія, аналіз, синтез – застосовуються впродовж здійснення всього наукового аналізу.

Виклад основного матеріалу. Оскільки категорія працівників поліції є новою для України, важливо охарактеризувати правовий статус працівника поліції, що безпосередньо виявляється в особливій ролі підвищеного соціального забезпечення такої категорії працівників. Професійна діяльність працівників правоохоронних органів України є різновидом трудової діяльності людини загалом, яка полягає в реалізації особою усієї власної різноманітної сутності, де вона проявляє свої здібності, сили, наміри, бажання, почуття та інші особисті якості. Особливості виникнення трудових правовідносин за участі працівників правоохоронних органів України як риса полягає в тому, що спеціальне законодавство досить детально врегульовує досліджувану сферу трудових відносин та істотно знижує диспозитивні можливості роботодавця впливати на добір кадрів, а отже і на подальшу трудову діяльність таких учасників трудового правовідношення, що є позитивним кроком у створенні ефективного функціонування правоохоронних органів держави.

На думку О. В. Черкунова, напрямами розвитку правового регулювання трудової діяльності працівників правоохоронних органів є:

- 1) забезпечення єдності та диференціації правового регулювання так, щоб були дотримані загальні трудові права, а спеціальні норми враховували необхідність справедливої компенсації за ті складні умови праці, якими зазвичай характеризується трудова діяльність у правоохоронній системі;
- 2) початок упровадження на локальному рівні шляхом відповідного колективного правового регулювання питання оплати праці;
- 3) розроблення чітких механізмів преміювання працівників тих чи інших правоохоронних органів залежно від досягнутого результату;
- 4) забезпечення визначеності і стабільності законів та підзаконних нормативно-правових актів, якими врегульовується питання оплати праці правоохоронців;
- 5) забезпечення безумовного виконання усіх зобов'язань щодо передбачених законодавством пільг, доплат тощо, при цьому премії слід видавати після розрахунку за всіма базовими виплатами;
- 6) розвиток системи оплати праці, яка б гарантувала гідний рівень заробітної плати працівникам правоохоронних органів за наявності вільних коштів;
- 7) установлення базового окладу в кратному розмірі до прожиткового мінімуму на рівні закону з можливістю диференціації у бік збільшення на рівні підзаконних правових актів;
- 8) розроблення та впровадження системи обліку праці, нормування виробітку (кількості здійсненої роботи у сфері правоохоронної діяльності) та недопущення неврахування перепрацьованого часу правоохоронцем, зайнятим на умовах невідповідного режиму, внаслідок чого порушується його право на відпочинок [5].

Слід зазначити, що в будь-якому суспільстві існує мотиваційний механізм, що стимулює роботу в несприятливих умовах чи працю в непопулярних сферах діяльності. Якщо говорити про пенсії за вислугу років у цілому, то значна їх частина надається працівникам бюджетних організацій: учителям, медичним працівникам, працівникам органів внутрішніх справ. Незважаючи на працю, пов'язану з підвищеними нервовими перевантаженнями, її оплата залишається низькою, що неминуче спричиняє відтік працівників з відповідних установ.

Що ж стосується служби в поліції, то вона пов'язана з небезпекою, підвищеною відповідальністю, екстремальністю ситуацій. Стимулів для протистояння цьому явищу, відверто кажучи, мало, але одним з них є пенсія за вислугу років, право на яку виникає за однієї лише умови – наявності необхідної вислуги років. Мета цього виду пенсій – матеріальне забезпечення осіб, які накопичили «професійну втому», для того щоб, звільнивши їх від обов'язку служити, не допустити переростання «професійної втоми» у професійну, а то й у загальну «зношеність» організму. До цього можна додати, що пенсія за вислугу років поліцейським є своєрідною компенсацією втраченого грошового забезпечення для тих громадян, які не можуть більше продовжувати служити в органах внутрішніх справ, Національній поліції, Службі судової охорони, Державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України. У той же час пенсія за вислугу років поліцейським має особливий гуманістичний зміст, оскільки вона дає змогу громадянам продовжувати брати участь у суспільно корисній праці (крім служби, яка зазначена).

Пенсія за вислугу років поліцейським має свої особливості. Вона виплачується після залишення служби, з урахуванням якої встановлена. Право на таку пенсію пов'язане з особливим видом трудового стажу – вислугою років. Сама назва виду пенсії вказує на особливість суб'єкта пенсійного забезпечення: вона повинна надаватися тим, хто служить – службовцям (поліцейським). Для пенсійного забезпечення за вислугу років працівникам поліції має бути особливий вид непрацездатності суб'єктів. Якщо в основі права на пенсію за віком лежить презумпція втрати загальної працездатності, то в основі права на пенсію за

вислугу років – презумпція втрати професійної працездатності, тобто здатності до виконання обов'язків служби в органах внутрішніх справ та іншої служби, яка передбачена законодавством.

Таким чином, пенсію за вислугу років поліцейським можна визначити як щомісячну виплату з Пенсійного фонду України, призначену для компенсації втраченого грошового забезпечення, надану за умови звільнення зі служби з метою підтримки життєвого рівня громадян, що мають вислугу років певної тривалості в органах внутрішніх справ, Національній поліції, Службі судової охорони, Державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України, професійна непрацездатність яких презюмується до досягнення пенсійного віку, встановленого законодавством для призначення пенсії за віком.

Слід зауважити, що особлива форма державної соціальної підтримки поліцейських (державне пенсійне забезпечення) передбачена ст. 102 Закону України «Про Національну поліцію» [6]. Зазначена норма є бланкетною, а тому порядок та умови здійснення цієї форми соціального забезпечення встановлюються Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [7]. Це спеціальний закон стосовно Законів України «Про пенсійне забезпечення» [8] та «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [9], які застосовуються до працівників підприємств, установ та організацій. Згідно з вищезазначеним законом пенсія за вислугу років поліцейським призначається за таких умов: а) незалежно від віку, якщо вони звільнені зі служби: по 30 вересня 2011 року і на день звільнення мають вислугу 20 років і більше; з 1 жовтня 2011 року по 30 вересня 2012 року і на день звільнення мають вислугу 20 календарних років та 6 місяців і більше; з 1 жовтня 2012 року по 30 вересня 2013 року і на день звільнення мають вислугу 21 календарний рік і більше; з 1 жовтня 2013 року по 30 вересня 2014 року і на день звільнення мають вислугу 21 календарний рік та 6 місяців і більше; з 1 жовтня 2014 року по 30 вересня 2015 року і на день звільнення мають вислугу 22 календарних роки і більше; з 1 жовтня 2015 року по 30 вересня 2016 року і на день звільнення мають вислугу 22 календарних роки та 6 місяців і більше; з 1 жовтня 2016 року до 30 вересня 2017 року і на день звільнення мають вислугу 23 календарних роки і більше; з 1 жовтня 2017 року до 30 вересня 2018 року і на день звільнення мають вислугу 23 календарних роки та 6 місяців і більше; з 1 жовтня 2018 року до 30 вересня 2019 року і на день звільнення мають вислугу 24 календарних роки і більше; з 1 жовтня 2019 року до 30 вересня 2020 року і на день звільнення мають вислугу 24 календарних роки та 6 місяців і більше; з 1 жовтня 2020 року або після цієї дати і на день звільнення мають вислугу 25 календарних років і більше.

Поліцейським у разі досягнення ними на день звільнення зі служби 45-річного віку за вислугу років призначається пенсія – за наявності в них страхового стажу 25 років і більше, з яких не менше ніж 12 календарних років і 6 місяців становить військова служба або служба в органах внутрішніх справ, Національній поліції, Службі судової охорони, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України [7].

Згаданий нормативний акт був прийнятий ще 9 квітня 1992 року та зазнав чимало законодавчих змін, що ускладнює правозастосовну діяльність. Деякі норми цього закону визнані Конституційним Судом України антиконституційними [10]. Оскільки єдиним нормативно-правовим актом у сфері пенсійного забезпечення працівників поліції, як і раніше для міліції, залишається Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», вважаємо необхідним прийняття нового закону щодо пенсійного забезпечення саме поліцейських. Адже на відміну від визначення міліції як озброєного органу виконавчої влади Закон України «Про Національну поліцію» дає

визначення поліції як центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [6]. Правове регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців та працівників поліції єдиним нормативним актом (законом), на наш погляд, не відповідає реаліям сьогодення.

Слід відзначити, що одним із основних факторів, які формують мотиваційні орієнтири на службу в поліцію залишається грошове забезпечення. На нашу думку, розміри грошового забезпечення мають відображати рівень фізичного і морального навантаження для поліцейського, враховувати ризики, які має службова діяльність, і створювати належні матеріальні умови для життя поліцейських і членів їхніх сімей. У зв'язку з цим вважаємо, що основні складові грошового забезпечення (посадовий оклад, оклад за спеціальним званням, надбавка за вислугу років) мають складати не менше 70–80 відсотків грошового забезпечення, і така дефініція має бути зафіксована в законі. Що стосується додаткових видів грошового забезпечення, які призначені для стимулювання службової діяльності, то вони мають складати меншу і фіксовану частку грошового забезпечення (20–30 процентів).

Щодо розрахунку пенсії, то сума пенсії за вислугу років поліцейським обчислюється з розміру грошового забезпечення, враховуючи відповідні оклади за посадою, військовим (спеціальним) званням, процентну надбавку за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії у розмірах, установлених законодавством, з якого було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 року – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Водночас у законі визначено, що розмір пенсії за вислугу обчислюється за 20 років – 50 відсотків, а звільненим у відставку за віком або за станом здоров'я – 55 відсотків відповідних сум грошового забезпечення; за кожний рік вислуги понад 20 років – 3 проценти відповідних сум грошового забезпечення. Поліцейським, які мають страховий стаж 25 років і більше, з яких не менше 12 календарних років і 6 місяців становить військова служба, служба в органах внутрішніх справ, поліції, Службі судової охорони, Державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України пенсія обчислюється за страховий стаж 25 років – 50 процентів і за кожний повний рік стажу понад 25 років – 1 процент відповідних сум грошового забезпечення. Граничний розмір пенсії не повинен перевищувати 70 відсотків відповідних сум грошового забезпечення, а особам, які під час проходження служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і віднесені в установленому законом порядку до категорії 1 – 100 процентів, до категорії 2 – 95 відсотків [11].

Вважаємо, що встановлення граничного розміру пенсії за вислугу років працівникам правоохоронних органів, у тому числі і працівникам поліції, спочатку з 90 до 80 відсотків, а у подальшому – з 80 до 70 відсотків грошового забезпечення є порушенням ст. 22 Конституції України. Згідно із цією нормою конституційні права і свободи гарантуються державою і не можуть бути скасовані у разі прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів, не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав [12].

Аналіз законодавства та правозастосовної практики у зазначеній сфері дозволяє дійти висновку, що органи Пенсійного фонду України і під час перерахунку пенсій колишнім працівникам міліції з 01.01.2018 року також застосовують обмеження пенсії за вислугу років 70 відсотками грошового забезпечення. Така практика обмеження розміру пенсії під час перерахунку викликала численні звернення пенсіонерів до суду. Результатом таких звернень є постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.10.2019 у справі № 240/54/18, якою встановлено, що під час перерахунку пенсії змінною величиною є лише розмір грошового забезпечення, натомість відсоткове значення розміру основної пенсії, яке обчислювалося під

час її призначення відповідно до наявної у позивача вислуги років, є незмінним [13]. Але Верховний Суд не є законодавчим органом, а його рішення є тільки зразком під час вирішення типових справ і не можуть змінювати чи доповнювати закон. Тому нами пропонується доповнення Закону України «Про Національну поліцію» нормою про те, що обмеження гарантій соціального і правового захисту працівників органів внутрішніх справ не допускається під час прийняття законів та підзаконних актів, а також під час прийняття рішень правозастосовними органами держави.

Водночас стаття 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» передбачає, що пенсії за вислугу років поліцейським підлягають перерахунку у зв'язку з підвищенням грошового забезпечення у порядку та розмірах, передбачених Кабінетом Міністрів України. Причому перерахунок пенсій особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України, які мають право на пенсійне забезпечення або одержують пенсію на умовах цього закону, здійснюється з урахуванням видів грошового забезпечення, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, установлених законодавством для поліцейських. На цей час діє Порядок проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 року № 45 [14]. Цей нормативний акт є чинним, але до нього внесено багато змін та доповнень. Згідно з вищезазначеним Переліком подальші перерахунки пенсій здійснюються з урахуванням таких видів грошового забезпечення, як посадовий оклад, оклад за військовим (спеціальним) званням та відсоткова надбавка за вислугу років на момент виникнення права на перерахунок пенсії за відповідною або аналогічною посадою та військовим (спеціальним) званням. Тобто не передбачається врахування щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій. Така норма підзаконного акта суперечить статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» та повинна бути скасована.

Таким чином, вважаємо, що з метою реалізації основної функції поліцейських, а саме захисту основоположних конституційних прав і свобод людини і громадянина, необхідним є створення дієвого підґрунтя для пенсійного забезпечення працівників поліції, тобто необхідно розробити новий порядок перерахунку призначених пенсій, який відповідатиме Конституції України та гарантуватиме надійне пенсійне забезпечення. Застарілі нормативні акти, які містять спірні положення, мають колізії, не відповідають Конституції України та реаліям сьогодення, підлягають скасуванню.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ураховуючи викладене вище, авторами зроблено низку висновків і пропозицій.

1. Пенсію за вислугу років поліцейським можна визначити як щомісячну виплату з Пенсійного фонду України, призначену для компенсації втраченого грошового забезпечення, надану за умови звільнення зі служби, з метою підтримки життєвого рівня осіб, що мають вислугу років певної тривалості в органах внутрішніх справ, Національній поліції, Службі судової охорони, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України, професійна неприцездатність яких передбачається до досягнення пенсійного віку, встановленого законодавством для призначення пенсії за віком.

2. Оскільки єдиним нормативно-правовим актом у сфері пенсійного забезпечення працівників поліції, як і раніше для міліції, залишається Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», вважаємо необхідним прийняття нового закону щодо пенсійного забезпечення саме поліцейських.

3. Пропонуємо доповнити Закон України «Про Національну поліцію» нормою, що не допускає обмеження гарантій соціального і правового захисту поліцейських під час прийняття законів та підзаконних актів, а також під час прийняття рішень правозастосовними органами держави.

Крім того, на наш погляд, необхідно розробити новий Порядок перерахунку призначених пенсій поліцейським. Застарілі нормативні акти, які містять спірні положення, мають колізії, не відповідають Конституції України та реаліям сьогодення, підлягають скасуванню.

Обмежені рамки статті не дозволяють охопити весь спектр визначених у дослідженні проблем, відтак подальше вивчення цього напрямку необхідно зосередити на питаннях обчислення грошового забезпечення для призначення пенсії і на порядку підрахунку вислуги років поліцейським.

Список використаних джерел

1. Денісова Л. Л. Правове регулювання соціального забезпечення працівників поліції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 20 с.
2. Іншин М. І. Сутність і значення поняття соціального захисту працівників поліції в сучасних умовах. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету*. 2015. № 4. С. 269–277.
3. Клемпарський М. М. Правове регулювання пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2004. 224 с.
4. Мельник К. Ю. Окремі аспекти соціального захисту осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ. *Право і безпека*. 2011. № 5. С. 180–184.
5. Черкунов О. В. Правове регулювання трудової діяльності працівників правоохоронних органів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 20 с.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
7. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 29. Ст. 399.
8. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 3. Ст. 10.
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 46–47. Ст. 403.
10. Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2008 від 22.05.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08#Text> (дата звернення: 20.07.2020).
11. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов економічного зростання в Україні : Закон України від 27.03.2014 № 1166-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 20–21. Ст. 745.
12. Конституція України : Закон України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
13. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.10.2019 у справі № 240/54/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/85174587> (дата звернення: 20.07.2020).
14. Порядок проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 р. № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-2008-%D0%BF> (дата звернення: 20.07.2020).

References

1. Denisova, L. L. (2017). *Pravove rehulivannia sotsialnoho zabezpechennia pratsivnykiv politsii v Ukraini* : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk [Legal regulation of social security of police officers in Ukraine]. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
2. Inshyn, M. I. (2015). *Sutnist' i znachennia poniattia sotsialnoho zakhystu pratsivnykiv politsii v suchasnykh umovakh* [The essence and significance of the concept of social protection of police officers in modern conditions]. *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu*. № 4. S. 269–277 [in Ukrainian].
3. Klemparskyi, M. M. (2004). *Pravove rehulivannia pensiinoho zabezpechennia pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh* : dys. ... kand. yuryd. nauk [Legal regulation of pension provision for law enforcement officers]. Kharkiv. 224 s. [in Ukrainian].

4. Melnyk, K. Iu. (2011). Okremi aspekty sotsialnoho zakhystu osib riadovoho ta nachalnytskoho skladu orhaniv vnutrishnikh sprav [Some aspects of social protection of privates and officers of internal affairs bodies]. *Pravo i bezpeka*. № 5. S. 180–184 [in Ukrainian].
5. Cherkunov, O. V. (2017). Pravove rehuliuвання трудовoi diialnosti pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk [Legal regulation of labor activity of law enforcement officers]. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
6. Pro Natsionalnu politsiiu : Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2015 roku № 580- VIII [On the National Police : Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2015. № 40–41. St. 379 [in Ukrainian].
7. Pro pensiine zabezpechennia osib, zvilnenykh z viiskovoi sluzhby, ta deiakykh inshykh osib : Zakon Ukrainy vid 9 kvitnia 1992 roku № 2262-XII [On pension provision for persons discharged from military service and certain other persons : Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 29. St. 399 [in Ukrainian].
8. Pro pensiine zabezpechennia : Zakon Ukrainy vid 05.11.1991 № 1788-XII [On pension provision : Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 3. St. 10 [in Ukrainian].
9. Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia : Zakon Ukrainy vid 23.09.1999 № 1105-XIV [On compulsory state social insurance : Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1999. № 46–47. St. 403 [in Ukrainian].
10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy № 10-rp/2008 vid 22.05.2008 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine № 10-rp/2008 of 22.05.2008]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08#Text> (data zvernennia: 20.07.2020) [in Ukrainian].
11. Pro zapobihannia finansovoi katastrofy ta stvorennia peredumov ekonomichnoho zrostannia v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 27.03.2014 r. № 1166-VII [On the prevention of financial catastrophe and the creation of preconditions for economic growth in Ukraine : the Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2014. № 20–21. St. 745 [in Ukrainian].
12. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 [The Constitution of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141 [in Ukrainian].
13. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 16.10.2019 u spravi № 240/54/18 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of 16.10.2019 in case № 240/54/18]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/85174587> (data zvernennia: 20.07.2020) [in Ukrainian].
14. Poriadok provedennia pererakhunku pensii, pryznachenykh vidpovidno do Zakonu Ukrainy «Pro pensiine zabezpechennia osib, zvilnenykh z viiskovoi sluzhby, ta deiakykh inshykh osib», zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 liutoho 2008 r. № 45 [The procedure for recalculation of pensions granted in accordance with the Law of Ukraine «On Pension Provision for Persons Released from Military Service and Certain Other Persons» was approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 13, 2008 № 45]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-2008-%D0%BF> (data zvernennia: 20.07.2020) [in Ukrainian].

Knyazkova Liubov,

Candidate of Law, Associate Professor
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6681-980X>

Ivanov Ivan,

Candidate of Law, Associate Professor
(Main Department of the National Police in the Donetsk region, Mariupol)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6406-8002>

SOME ISSUES OF PENSION PROVISION FOR POLICE OFFICERS

The article deals with the research of the issues of pension provision for police officers as a component of their social security. Since the category of police employees is new to Ukraine, its significance for labour law and, accordingly, the value of the police for the society, whose citizens they protect, has been characterized. An analysis of statutory acts regulating the pension provision for law enforcement bodies' employees has been carried out. The concept of a seniority pension for police officers has been defined as a monthly payment from the Pension Fund of Ukraine intended to compensate for lost pay and allowances and granted upon resignation for the purpose of maintaining living standards of citizens having the seniority of a specified duration in law enforcement bodies, the National Police, the Court Protection Service, the State Fire Protection Service, the State Service of Ukraine for Special Communications and Information Protection, bodies and divisions of the Civil Protection Service, the Tax Police or the State Penitentiary Service of Ukraine, whose occupational incapacity is presumed to set in before they reach the retirement age established by law for awarding an old-age pension. The author proposes the adoption of a new law on pensions precisely for police officers. For in contrast to the definition of Militia (the name the police were called in the Soviet Ukraine and during a number of the post-Soviet years) as an armed body of the executive branch, the Law of Ukraine "On the National Police" defines the police as a central body of the executive branch that serves the society by ensuring the protection of human rights and freedoms, combating crime, maintaining public

security and order. According to the author, the legal regulation of the pension provision for servicemen and police employees by a single statutory act (law) does not correspond to the realities of today. Conclusions have been formulated on supplementing the Law of Ukraine "On the National Police" with the provision that restrictions of guarantees of social and legal security of the law enforcement bodies' employees shall not be allowed when adopting laws and bylaws, as well as when making decisions by law enforcement agencies of the state. Special attention has been paid to calculating the amount of police officers' seniority pension. The procedure for determining the amount of pension depending on the length of service has been analysed. The author believes that lowering the limit of the seniority pension for law enforcement bodies' employees, including police employees, initially from 90 down to 80 per cent and then from 80 down to 70 per cent of their pay and allowances is a violation of the Constitution of Ukraine. Constitutional rights and freedoms are guaranteed by the state and cannot be revoked when adopting new laws or amending existing ones. No narrowing of the content and scope of existing rights shall be allowed. The author proposes to work out a new Procedure for recalculating pensions granted to police officers. Outdated statutory acts governing the procedure for recalculating pensions granted to law enforcement bodies' employees contain controversial provisions, have conflicting points, do not comply with the Constitution of Ukraine and the realities of today, and are therefore subject to repeal.

Key words: *police officers; pension provision; seniority; pay and allowances.*

Надійшла до редколегії 27.08.2020